



MD - 3805, mun. Comrat, str. Lenin, 177
tel./fax: (+ 373 298) 23446
email: caco@justice.md

MD - 3805, мун. Комрат, ул. Ленина, 177
тел./факс. (+373 298) 23446
email: caco@justice.md

din « 02 » 02 2024 № 2r-144/2023 1278

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Vă expediem sesizarea avocatului Cazmalî Vladimir în privința controlului constituționalității dispoziției art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova pe cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Stanciu Constantin către B.C. "Moldova-Agroindbank" S.A. privind încasarea datoriei

Anexă: pe 16 file



PREȘEDINTE INTERIMAR AL
CURȚII DE APEL COMRAT

ANDREI MIRONOV

Atenție! Acest document conține date cu caracter personal, prelucrate în conformitate cu prevederile Legii nr. 133 din 08.07.2011 «Privind protecția datelor cu caracter personal». Acest document nu se supune publicității. Operațiunile efectuate cu acest document fără drept în acest sens se sancționează în conformitatea cu cadrul normativ al Republicii Moldova.

Declarant: Stanciu Constantin – reclamant (recurent) pe dosarul civil la cererea de chemare în judecată privind încasarea de la intimatul B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. îmbogățirii ilicite în mărime de 24 000 (douăzeci și patru mii) lei, aflată pe rolul Curții de Apel Comrat

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE (RECUNOAȘTEREA CA FIIND NECONSTITUȚIONALĂ) A NORMEI APLICABILE ÎN SPEȚĂ /în conformitate cu prevederile art. 135 din Constituția Republicii Moldova, art. 4 al. (1) pct. a) Legii Republicii Moldova privind Curtea Constituțională Nr 317 din 13.12.1994, art. art. 1-2, 4, 38-39 din CODUL JUSTIȚIEI CONSTITUȚIONALE cu nr. 502 din 16-06-1995

Pe rolul Curții de Apel Comrat se află dosarul civil la cererea de chemare în judecată privind încasarea de la intimatul B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. îmbogățirii ilicite în mărime de 24 000 (douăzeci și patru mii) lei.

Obiectul sesizării

SOLICITĂM

CURȚII CONSTITUȚIONALE REPUBLICII MOLDOVA EXERCITAREA CONTROLULUI CONSTITUȚIONALITĂȚII ȘI RECUNOAȘTEREA NECONSTITUȚIONALITĂȚII URMĂTOARELOR NORME LEGALE APLICABILE ÎN SPEȚĂ:

1. Articolul 394 din Codul civil Republicii Moldova /Aplicarea prescripției extinctive/

Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripția, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepția de tardivitate conform Codului de procedură civilă.

2. Articolul 186¹ Codul civil Republicii Moldova. /Excepția de tardivitate/

(1) Cererile depuse în instanța de judecată peste termenul de prescripție extinctivă, a căror tardivitate a fost invocată în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare de partea în proces, persoana în a cărei favoare a curs prescripția, de creditorul persoanei sau de către oricare altă persoană care are interes legitim, se examinează în fond doar după examinarea de către instanța de judecată a excepției de tardivitate. Dacă reclamantul a solicitat repunerea în termenul de prescripție sau solicită repunerea odată cu ridicarea excepției, instanța de judecată examinează excepția de tardivitate concomitent cu cererea de repunere în termen.

(2) Excepția de tardivitate și, după caz, repunerea în termen se soluționează în ședință de judecată, convocată în faza de pregătire a cauzei

pentru debateri judiciare. Lipsa participanților citați legal nu împiedică examinarea cererilor.

(3) Dacă nu se dispune repunerea în termen și/sau se admite excepția de tardivitate, instanța de judecată respinge acțiunea ca fiind tardivă printr-o încheiere motivată care poate fi atacată cu recurs.

(4) Instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii adoptate conform alin.(3), este în drept:

a) să respingă recursul și să mențină încheierea;

b) să admită recursul și să caseze integral încheierea, restituind cauza spre rejudecare.

(5) Dacă se dispune repunerea în termen și/sau excepția de tardivitate se respinge, instanța de judecată emite o încheiere motivată care poate fi atacată odată cu fondul și continuă examinarea cauzei.

3. Art. 185 al. (1) lit. n) CPC RM:

la cerere, soluționează excepția de tardivitate a pretențiilor

În fapt,

14/12/2022 Stanciu Constatin a înaintat acțiunea către B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. privind îmbogățirea ilicită în mărime de 24 000 (douăzeci și patru mii) lei

23/11/2023 a fost aplicată excepția de tardivitate asupra cererii lui Stanciu Constantin către B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. privind îmbogățirea ilicită în mărime de 24 000 (douăzeci și patru mii) lei, în temeiul normelor legale constituționalitatea cărora se contestă – art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 1861 Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova.

Prevederile Constituției Republicii Moldova ce sunt lezate prin norma contestată

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un *stat de drept*, democratic, în care demnitatea omului, *drepturile și libertățile* lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă *valori supreme și sunt garantate*.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) *Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.*

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor,

libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

Argumentele privind neconstituționalitatea normelor contestate

Accesul la justiție reprezintă dreptul de bază într-un stat democratic de drept și nu poate fi supusă unei limitări.

Potrivit art. 115 al. (4) din Constituția Republicii Moldova, organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.

În conformitate cu art. 391 al. (1) CC Republicii Moldova, termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani. Iar potrivit art. 395 al. (1) CC Republicii Moldova, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle **despre încălcarea dreptului**.

Astfel, în doctrina legislației civile și în dreptul civil al Republicii Moldova (adică, în dreptul material), **termenul de prescripție extinctivă – acesta reprezintă un termen legal, prevăzut de lege, pentru apărarea dreptului subiectiv lezat**.

Din noțiunile nominalizate de bază recur condițiile de aplicare de către instanță a termenului de prescripție, fiind descrise în orice manual din dreptul civil. Instanța urmează să constate:

1. aparține oare reclamantului dreptul despre apărarea căruia acesta solicită în acțiunea înaintată;
2. este oare încălcat dreptul reclamantului;
3. este oare acțiunea înaintată în termen.

Răspunsurile la primele două întrebări se referă la temeinicia acțiunii. Răspunsul negativ la oricare din primele două întrebări (aparține oare reclamantului dreptul despre apărarea căruia acesta solicită în acțiunea înaintată și/sau este oare încălcat dreptul reclamantului) înseamnă respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiate.

De a respinge ca fiind depus tardiv este posibil doar o acțiune întemeiată – și anume când e constat că reclamantul are dreptul și acest drept este încălcat, însă acțiunea este declarată în afara limitelor termenului de prescripție (cu omiterea acestuia). În cazul când acțiunea este neîntemeiată (nu se regăsește încălcarea dreptului reclamantului), atunci este chiar inutil să vorbim despre încălcarea termenului pentru protejarea dreptului lezat (a termenului de prescripție), acesta este posibil respingerii în afara termenelor de prescripție din motivul netemeinicii.

Chestiunile enumerate în alineatul precedent – sunt chestiuni ce reprezintă obiectul examinării cauzei civile în fond. Doar având un răspuns clar se poate trage concluzii temeinice în privința faptului este oare omis, sau nu, termenul de prescripție.

În procedura civilă, potrivit prevederilor art. art. 183-185 CPC Republicii Moldova, instanța, înainte de a examina fondul cauzei, urmează a efectua pregătirea dosarului pentru examinare: să întreprindă un complex întreg de măsuri ca, în cele din urmă, să se adopte o soluție legală, aceasta și fiind scopul justiției într-un stat de drept.

Așadar, potrivit art. 185 al. (1) CPC Republicii Moldova, (1) judecătorul, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbatere judiciară, îndeplinește următoarele acte:

- a) soluționează problema intervenirii în proces a coreclamanților, copârâților și intervenienților;
- a¹) concretizează dacă reclamantul a prezentat toate probele, oferind, la solicitare, un termen suficient pentru prezentarea sau reclamarea probelor;
- b) expediază pârâtului și, după caz, intervenientului copiile de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisurile anexate la ea întru confirmarea pretențiilor reclamantului și stabilește data pînă la care pârâtul și, după caz, intervenientul urmează să prezinte o referință scrisă privind acțiunea reclamantului și toate probele necesare;
- c) remite reclamantului și, după caz, intervenientului copiile de pe referință și de pe înscrisurile anexate la ea și stabilește data pînă la care urmează să fie prezentate toate probele suplimentare;
- c¹) remite pârâtului și, după caz, intervenientului principal copiile de pe înscrisurile prezentate suplimentar de către reclamant sau intervenientul principal după studierea referinței;
- d) ia măsuri pentru concilierea părților, explică părților dreptul de a recurge la mediere, le informează despre esența, avantajele și efectele medierii sau le propune să participe la o ședință de informare cu privire la soluționarea litigiilor prin mediere;
- e) explică părților dreptul de a recurge la arbitraj pentru soluționarea litigiului și efectele unui astfel de act;
- f) soluționează problema citării în ședință de judecată a martorilor sau îi interoghează la locul aflării lor, conform art.136 alin.(1);
- g) în condițiile prevăzute de lege, reclamă organizațiilor și persoanelor fizice probele necesare;
- h) la solicitarea părților sau în cazurile prevăzute de lege, dispune din oficiu efectuarea expertizei;
- i) rezolvă problema introducerii în proces a specialistului sau interpretului;
- j) în caz de urgență, la cererea părților, cercetează la fața locului înscrisurile și probele materiale, cu înștiințarea participanților la proces;
- k) trimite delegații judecătorești;
- l) soluționează problema asigurării acțiunii;
- m) soluționează, la cerere sau din oficiu, problema strămutării cauzei la o altă instanță judecătorească;
- n) la cerere, soluționează excepția de tardivitate a pretențiilor;
- o) soluționează primirea cererii de modificare a cererii de chemare în judecată sau, după caz, a cererii reconvenționale, în condițiile art.60 alin.(2¹) și (3) sau, respectiv, art.173;
- p) explică participanților la proces consecințele încălcării termenelor de efectuare a actelor de procedură;
- q) soluționează cererile participanților la proces privind încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol;
- r) coordonează cu părțile stabilirea datei ședinței de judecată, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor;
- s) stabilește ordinea și durata necesară pentru audierea martorilor, a experților, a specialiștilor, precum și pentru efectuarea altor acte procedurale;
- t) stabilește locul, data, ora și durata ședinței de judecată;
- u) efectuează alte acte procedurale.

Potrivit art. 6 § 1 CEDO /Dreptul la un proces echitabil/ orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege.

Normele contestate statuează o asemenea reglementare legală prin care, fără a pătrunde în esența fondului cauzei (a pătrunde în esența este posibil doar la etapa examinării probelor ci nu la etapa de pregătire), se expune asupra termenului de prescripție. A pătrunde în esența speței – înseamnă de a clarifica, în vaza probelor examinate în conformitate cu principiul contradictorialității, **dispune oare, în principiu, reclamantul de dreptul, asupra încălcării căruia acesta declară, și este, oare, încălcat acest drept.**

Are loc situația care în lume se numește: "a pune carul înaintea boilor". Într-o asemenea abordare se creează doar o iluzie a unui proces judiciar rapid. În realitate, aceasta este doar terenul pentru o examinare superficială a cauzei și, prin urmare, pentru niște soluții eronate și ilegale. Aceasta nu se încadrează nicidecum în conceptul unui proces echitabil în termeni rezonabili.

Litigioasă, din punctul de vedere a doctrinei dreptului civil, este formularea "excepția de tardivitate", aplicabilă în normele contestate.

Este bine cunoscut că sub noțiunea "termen" în materia de drept se subînțeleg ori perioadele de timp, stabilite prin lege sau determinate prevăzute pentru executarea anumitor acțiuni importante din punct de vedere juridic, ori datele cu aceeași semnificație.

Acțiunea (cererea de chemare în judecată) – este o solicitare privind protecția judiciară. Cum poate fi solicitarea exclusă din perioada de timp? Este vorba despre o absurditate juridică, împachetată frumos.

Dacă acțiunea este înaintată în limitele termenului de prescripție, atunci, în cazul temeiniciei acesteia, ultima urmează a fi admisă. Dacă nu este – atunci termenul este omis și în cazul motivării unei asemenea acțiuni întârziate, aceasta urmează a fi respinsă ca fiind depus peste termen, fără anumite construcții superficiale ale "prescripției extinctive".

Existența unui asemenea "Frankenstein" legal nu adaugă claritatea procesului judiciar, ci doar îl dăunează, ceea ce, în final, direct și crud, încalcă dreptul persoanelor la acces la justiție și examinarea dosarelor în termenii rezonabili.

11/12/2023,

Cu respect, reprezentantul lui Stanciu Constantin – avocat Cazmalî Vladimir

Avertizată conform art. 312 CP Republicii Moldova,
specialist principal al secției interpreți și traducători
al Curții de Apel Comrat
Olesea TOPAL



15

ÎNCHEIERE

30 ianuarie 2024

mun. Comrat

Colegiul judiciar al Curții de Apel Comrat
în componență:

președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Starciuc Ștefan
Fujenco Dmitrii și Colev Grigorii

examinând cererea avocatului Cazmalî V. și a reclamantului Stanciu Constantin cu privire la soluționarea cazurilor de excepție a neconstituționalității art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova, declarată în cadru examinării cererii de recurs înaintate de reclamantul Stanciu Constantin împotriva hotărârii judecătorei Comrat sediul Central din data de 23 noiembrie 2023, prin care s-a admis cererea reprezentantului intimatului B.C. «Moldova Agroindbank» S.A. Pogor I. cu privirea la excepția de tardivitate înaintată în cadrul examinării dosarului civil la cererea de chemare în judecată a lui Stanciu Constantin către B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. privind încasarea datoriei,

CONSTATĂ:

Pe rolul Curții de Apel Comrat se află cererea de recurs înaintată de reclamantul Stanciu Constantin împotriva hotărârii judecătorei Comrat sediul Central din data de 23 noiembrie 2023, prin care s-a admis cererea reprezentantului intimatului B.C. «Moldova Agroindbank» S.A. Pogor I. cu privirea la excepția de tardivitate înaintată în cadrul examinării dosarului civil la cererea de chemare în judecată a lui Stanciu Constantin către B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. privind încasarea datoriei,

Reclamantul Stanciu Constantin și reprezentantul acestuia avocatul Cazmalî V. a înaintat cererea privind soluționarea cazurilor de excepție a neconstituționalității art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova.

În motivarea cererii înaintate indică că solicită intentarea procedurii de verificarea de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, conform art. 12¹ CPC Republicii Moldova, constituționalitatea următoarelor norme aplicabile pentru soluționarea speței în cauză: art. 394 CC Republicii Moldova (aplicarea tardivității) și art. 186¹ CPC Republicii Moldova (excepție de tardivitate).

Făcând aluzia asupra circumstanțelor factice, indică la data de 14 decembrie 2022 Stanciu Constantin a înaintat către B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. cererea de chemare în judecată privind îmbogățire ilicită (valoarea acțiunii, cu concretizare - 24 000 lei).

La data de 23 noiembrie 2023 prin încheierea judecătorei Comrat s-a respins cererea de chemare în judecată a lui Stanciu Constantin către B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. privind îmbogățire ilicită în mărime de 24 000 lei fiind aplicată excepția de tardivitate, din cauza omisiunii termenului, în temeiul normelor constituționalitatea cărora se contestă – art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova.

În continuare, ca motivare a normelor legale, aduce conținutul următoarele norme, art. 12¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova, art. 135 alin. (1) pct. a) Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) pct. a) Legii Republicii Moldova privind Curtea Constituțională Nr 317 din 13.12.1994.

Examinând cererea avocatului Cazmalî V. și a reclamantului Stanciu Constantin privind sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova cu privire la excepție de neconstituționalitate, Colegiul judiciar consideră cererea depusă ca întemeiată și pasibilă admiterii din următoarele considerente.

Din conținutul cererii privind soluționarea cazurilor de excepție a neconstituționalității rezultă, că avocatul Cazmalî V. și reclamantul Stanciu Constantin solicită sesizarea, în privința controlului constituționalității, a dispoziției art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 186¹ Codul de procedură civilă Republicii Moldova.

Concomitent Colegiul constată că recurentul Stanciu Constantin și reprezentantul acestuia în motivarea cererii înaintate indică că solicită intentarea procedurii de verificarea de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, conform art. 12¹ CPC Republicii Moldova, constituționalitatea următoarelor norme aplicabile pentru soluționarea speței în cauză: art. 394 Cod civil Republicii Moldova (aplicarea tardivității) și art. 186¹ Cod de procedură Civilă Republicii Moldova (excepție de tardivitate).

Potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție Republicii Moldova, *Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.*

Conform prevederilor art. 12¹ alin. (1) și (3) CPC Republicii Moldova, *în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.*

Totodată, Colegiul judiciar ține să indice că, Curtea Constituțională în Hotărârea sa cu nr. 2 din 09 februarie 2016 „Pentru interpretarea art. 135 alin. (1) litere a) și g) din Constituția Republicii Moldova” a notat, că judecătorul nu-și expune opinia în privința

temeiniciei sesizării sau constituționalității prevederilor contestate, ci se limitează doar de verificarea respectării următoarelor cerințe:

1) obiectul excepției intră în categoria actelor, cuprinse la articolul 135 alin. 96

(1) lit. a) din Constituție;

2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Curtea Constituțională menționează, că controlul constituțional al prevederilor contestate **îl constituie competența exclusivă a Curții Constituționale**. Judecătorii instanțelor de drept comun nu au dreptul să refuze părților în sesizare Curții Constituționale, cu excepția circumstanțelor, indicate la paragraful 82.

Astfel, instanța de recurs menționează, că în baza art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituție Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a) Legea cu privire la Curtea Constituțională Republicii Moldova și art. 4 alin. (1) lit. a) Codul jurisdicției constituționale, control asupra constituționalității legilor îl exercită Curtea Constituțională Republicii Moldova.

Colegiul constată că art. 186¹ Codul de procedură civilă Republicii Moldova deja a fost supus controlului Curții Constituționale a Republicii Moldova, însă art. 394 Codul Civil Republicii Moldova nu a fost supus controlului Curții Constituționale.

Cu toate acestea avocatul Cazmalî V. și reclamantul Stanciu Constantin solicită supunerea verificării constituționale ambelor articole - 394 Codul Civil Republicii Moldova precum și 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova, din aceste considerente cererea nominalizată nu poate fi examinată separat.

Din motiv că dispoziția contestată a normei de drept art. 394 Codul Civil Republicii Moldova nu a fost supusă unei verificări constituționale și urmează a fi aplicată la examinarea acestei cauze în fond și ținând cont de faptul, că judecătorul nu urmează să se expună în privința temeiniciei acestei sesizări sau corespunderii dispoziției contestate cu Constituția Republicii Moldova, Colegiul judiciar găsește necesar de a admite cererea avocatului Cazmalî V. și reclamantului Stanciu Constantin privind expedierea la Curtea Constituțională a sesizării în privința chestiunii controlului constituționalității dispoziției art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și a art. 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova.

Subsecvent celor supra indicate, Completul judiciar constată necesar de a admite cererea avocatului Cazmalî V. și a reclamantului Stanciu Constantin cu privire la soluționarea cazurilor de excepție a neconstituționalității art. 394 Codul Civil Republicii Moldova și art. 186¹ Codul de Procedură Civilă Republicii Moldova.

În baza celor expuse, conducându-se de art. art. 12¹, 269-270 Cod de procedură civilă Republicii Moldova, Colegiul judiciar

DISPUNE:

